

FACTORS IN THE USE OF ARTIFICIAL INTELLIGENCE IN THE DEVELOPMENT OF YOUTH INNOVATION INITIATIVES

Hasan Ibrokhimovich Abdurakhmanov

Candidate of Philosophy (PhD), Associate Professor,

Researcher at Tashkent State Transport University.

hasanabdurahmonov1991@mail.ru

Tashkent, Uzbekistan

ABOUT ARTICLE

Key words: artificial intelligence, youth, innovative initiative, creativity, cognitive development, digitalization, risks, positive/negative factors, pedagogy.

Received: 04.05.26

Accepted: 05.05.26

Published: 06.05.26

Abstract: This article provides a comprehensive analysis of the impact of artificial intelligence technologies on the development of innovative initiatives among today's youth. The study is based on a systematic approach that considers artificial intelligence not as a standalone tool but as a multifaceted phenomenon embedded in a socio-cultural and psychological-pedagogical context. The author highlights and systematizes key positive factors, such as the democratization of access to innovation tools, the acceleration of project cycles, and the expansion of cognitive abilities. At the same time, the negative aspects are analyzed in detail: the risk of cognitive dependence, the decline in independent thinking, ethical dilemmas, and the threat of dehumanization of creativity. Based on the identified contradictions, the article proposes conceptual guidelines for pedagogical practice and youth policy aimed at maximizing the positive potential of artificial intelligence and minimizing its possible negative consequences.

YOSHLAR INNOVATSION TASHABBUSKORLIGINI RIVOJLANTIRISHDA SUN'YI INTELLEKTDAN FOYDALANISH OMILLARI

Xasan Ibroximovich Abduraxmov

Toshkent davlat transport universiteti tadqiqotchisi, dotsent.

F.f.b.f.d.(Phd)

hasanabdurahmonov1991@mail.ru

Toshkent, O'zbekiston

MAQOLA HAQIDA

Kalit soʻzlar: sunʼiy intellekt, yoshlar, innovatsion yondashuv, yod koʻrligi, kognitiv inqilob, raqamlashtirish, ijobiy-salbiy odatlar, pedagogika.

Annotatsiya: sunʼiy intellekt texnologiyalarining bugungi yoshlar orasida innovatsion tashabbuslarni rivojlantirishga taʼsirining keng qamrovli tahlili ushbu maqolada keltirilgan. Oʻrganishning sunʼiy intlektni alohida vosita sifatidagi tushuncha emas, ijtimoiy/madaniy va psixologik/pedagogik tomonlari hodisa sifatida oʻrganilgan. Maqolada innovatsion omillarga demokratizasiyalashgan kirish, dizayin sikklarini tezlashishi va kognitiv qobiliyatlarning kengayishi va muhim ijobiy omillar aniqlangan. Shu bilan birga, ijobiy boʻlmagan jihatlar tahlil qilingan: kognitiv qaramlik havfi, fikar mustaqilligining kamayishi hamda axloqiy dilemmalar va ijodkorlikni insoniy qilish havfi. SI intellektning ijobiy salohiyatini maksimal darajada oshirishga oʻrganilgan qarama-qarshiliklar asosida va uning mumkin boʻlgan salbiy oqibatlarini minimallashtirishga qaratilgan pedagogik amaliyot va yoshlar siyosati boʻyicha kontseptual tavsiyalar taklif etiladi.

**ФАКТОРЫ ИСПОЛЬЗОВАНИЯ ИСКУССТВЕННОГО ИНТЕЛЛЕКТА В
РАЗВИТИИ МОЛОДЕЖНОЙ ИННОВАЦИОННОЙ ИНИЦИАТИВЫ**

Хасан Иброхимович Абдурахманов
к.ф.н. (PhD), доцент, исследователь
Ташкентского государственного
транспортного университета
hasanabdurahmonov1991@mail.ru
Ташкент, Узбекистан

О СТАТЬЕ

Ключевые слова: искусственный интеллект молодежь, инновационная инициатива, творчество, когнитив, цифровизация, риски, позитивные/негативные факторы.

Аннотация: Статья представляет собой всесторонний анализ влияния современных интеллектуальных технологий на развитие инновационных систем. Автор определяет, обобщает основные цели демократизации доступа к инновационным услугам, ускорения циклов развития и повышения когнитивных способностей. В то же время детально проанализированы негативные аспекты: риск когнитивной зависимости, снижение самостоятельности мышления, этические дилеммы и угроза дегуманизации творчества. На основе выявленных

противоречий предложены концептуальные ориентиры для педагогической практики и молодежной политики, направленные на максимизацию положительного потенциала искусственного интеллекта и минимизацию его возможных негативных последствий.

Kirish. Zamonaviy taraqqiyotdagi sun'iy intellekt texnologiyalarining jamiyat hayotining barcha jabhalariga shiddat bilan kirib borishi bilan ajralib turadi. Bu jarayon, ayniqsa, yoshlar bilan olib boriladigan ishlarga katta yordam beradi. Chunki yosh avlod natsional innovatsion o'zgarishlar bo'yicha harakatlanuvchi kuch sifatida namoyon, balki yangi texnologiyalarni eng tez qabul qilish va ularga moslashuvchi guruhdir. Shu nuqtai nazardan, yoshlarning innovatsion tashabbuskorligi - ya'ni hayotni, ularga yangi ta'sir va tatbiq etish, ijtimoiy-iqtisodiy taraqqiyotning muhim manbai sifatida qaraladi.

Hozirgi sun'iy intellekt yoshlar ta'limi-tarbiyasi va ijod faoliyatiga kirib bormoqda. Bu jarayonning: bir tarafdin-innovatsiyalarni tezlashtirish va ijodkorlik darajasini oshirish; ikkinchi tarafda-ilm mustaqilligini yo'q bo'lishi va "hazm qilingan" ilimlar ichida qolib ketish. Mutaxassislar aynan shu jihatlar o'zida nazoratni muximligini keltirib o'tishadi.

Tadqiqotning yordamchiligi, yoshlar tashabbusini rivojlantirishda sun'iy inteltdan samarali yordam uchun uning yordami va yordam qismlarini tizimli anglash zarur. Bu elementlarni va tuzoqlardan qoqish bilan birga, sun'iy intellektni oziqlantirishdan oziq-ovqat manbaiga oziq-ovqat beradi. Muvozanatli hal qiluvchi zarba ega.

Muhokama va natijalar. Yoshlarning innovatsion faolligini yuksaltirish kontekstida SI texnologiyalarini qo'llash bilan bog'liq ijobiy/salbiy tomonlarni aniqlash, ularni atroflicha tahlil etishdan iborat.

Maqsadga erishish uchun quyidagi vazifalarni hal qilish kerak:

- "Yoshlarning innovatsion tashabbusi" tushunchasining mohiyatini ochib berish va sun'iy intellektdan foydalanish ta'sir qilishi mumkin bo'lgan ushbu hodisaning asosiy tarkibiy qismlarini aniqlash;

- Yoshlarning innovatsion tashabbusini faollashtirish va rivojlantirishga yordam beradigan sun'iy intellektdan foydalanishning ijobiy omillarini (imkoniyatlari, afzalliklari) aniqlash va tizimlashtirish;

- Sun'iy intellektdan foydalanish natijasida yuzaga keladigan va innovatsion tashabbusni bostirish yoki deformatsiyalashga qodir bo'lgan salbiy omillarni (xatarlar, tahdidlar, cheklovlar) aniqlash va tizimlashtirish;

- Tanlangan omillar guruhlarini qiyosiy tahlil qilish, ichki qarama-qarshiliklar va kuchlanish nuqtalarini aniqlash;

- Tahlildan kelib chiqib, yoshlar innovatsion salohiyatini rivojlantirishda sun'iy intellektdan foydalanishni yaxshilash bo'yicha tavsiyalar ishlab chiqish.

Tadqiqot metodologiyasi tahlilning ko'p qirraliligini ta'minlovchi yondashuvlar to'plamiga asoslangan:

-Tizimli yondashuv-sun'iy intellektning yoshlar tashabbusiga ta'sirini o'zaro bog'liq omillarning yaxlit tizimi sifatida ko'rib chiqishga imkon beradi, bu erda bir elementning o'zgarishi boshqalarning o'zgarishiga olib keladi;

-Omil tahlili - sun'iy intellektning yoshlar innovatsiyasiga ta'sirini belgilovchi asosiy omillarni aniqlash uchun ishlatiladi;

SI omillarini tahlil qilishda oldin, "yoshlarda innovatsion tashabbuslar" tushunchasini aniqlashtirish zarurdir. Zamonaviy ilmiy munozalarda bu tushuncha bir nechta o'zaro bog'liq komponentlardan iborat murakkab hodisa sifatida qaraladi.

Yoshlar hayotining barcha sohalariga kirib borayotgan sun'iy intellekt har bir tarkibiy qismga ta'sir qiladi va bu ta'sir, quyida bayon qilinganidek, chuqur qarama-qarshi tusga ega.

Yoshlarda SI bilan munosabat amaliyotini tahlil qilish, innovatsion tashabbusni rivojlantirishga yordam beradigan muhim ijobiy omillarni ajratib ko'rsatishga imkon beradi.

Quyida maqolaning asosiy vizual aks ettiruvchi 3 ta taxlilij jadval loyihasi berilgan.

Taqdim etilayotgan jadvallarning har biri tahlilning alohida jihatiga bag'ishlangan: birinchisi – omillarni tasniflashga, ikkinchisi – ularning ta'sir doirasini qiyosiy o'rganishga, uchinchisi esa – yoshlar tomonidan sun'iy intellektdan foydalanish strategiyalarining tipologiyasiga.

1-jadval. Yoshlarning innovatsion tashabbusini rivojlantirishda sun'iy intellektdan foydalanishning ijobiy va salbiy omillarini tizimlashtirish

Ta'sir doirasi	Ijobiy omillar (imkoniyatlar)	Salbiy omillar (xatarlar)	Qarama-qarshilikning tabiati
Kognitiv soha	Kognitiv vositalarni kengaytirish; katta hajmdagi ma'lumotlarga kirish; kutilmagan uyushmalar yaratish orqali tasavvurni rag'batlantirish; ma'lumotlarni qayta ishlashni tezlashtirish.	Kognitiv qaramlik xavfi ("Google effekti"); mustaqil fikrlash qobiliyatlari atrofiyasi;" kognitiv dangasalik"; yuzaki tushunish.	SI ufoqlarni kengaytiradi, lekin o'z-o'zidan sho'ng'in chuqurligini toraytirishi mumkin.

Motivatsion soha	O'yin elementlari orqali innovatsiyalarga qiziqishni oshirish; muntazam operatsiyalardan umidsizlikni kamaytirish; tezkor fikr-mulohazalar.	Sun'iy intellekt yordamida tez natijaga o'rganib qolgan yoshlarda, bunday natijalar bo'lmaganda motivatsiyaning barqarorligini yo'qotish xavfi; faoliyatning ichki manfaatlar yo'lida emas, balki tashqi rag'batlantirish hisobiga amalga oshirilishi.	Motivatsiya kuchliroq, ammo chuqur emas va barqarorligi past bo'ladi.
Faoliyat sohasi	Innovatsion davrlarning jadallashuvi; ko'p martialab prototiplash; asosiy ish uchun resurslarni bo'shatish.	Maqsadni belgilashning deformatsiyasi (maqsadlarni algoritmlar bilan belgilash); "material hissi" ni yo'qotish; muallifning pozitsiyasini xiralashtirish.	Ish bajarish samaradorligi oshadi, ammo faoliyatdagi shaxsiy ishtirok va subyektivlik kamayishi mumkin.
Ijtimoiy soha	Innovatsion resurslarga kirish imkoniyatining ommaviylashuvi; xalqaro hamkorlik aloqalarining rivojlanishi; o'zaro tarmoq orqali bog'lanish; ta'limni individuallashtirish.	Raqamli imkoniyatlardagi farqning ortishi; ijtimoiy tengsizlikning yangi shakllari; jamiyatdan ajralib qolish xavfi; bevosita (yuzma-yuz) aloqalarning zaiflashuvi.	Mavjudlik (kirish imkoniyati) kengaygani sayin, tengsizlikning yangi ko'rinishlari yuzaga kelishi mumkin.
Aksiologik soha	Global ahamiyatdagi murakkab vazifalarni yechish imkoniyatining mavjudligi; ijodiy faoliyat yo'nalishlarining kengayishi.	Etik tUSDagi ziddiyatlar (mualliflik masalasi, algoritmlarning beryoqlamaligi); ijodiy jarayonning insoniylikdan mahrum bo'lishi; qadriyat tizimidagi orientirlarning yo'qolishi.	Amaliy vositalar kuchayib borayotgan bir paytda, ma'naviy-axloqiy tafakkur orqada qolib ketish xavfi mavjud.

Ushbu jadvalda aniqlangan omillarning asosiy ta'sir doiralari bo'yicha batafsil tasnifi keltirilgan.

2-jadval. Sun'iy intellektning innovatsion tashabbusning asosiy tarkibiy qismlariga ta'sirini qiyosiy tahlil qilish

Tashabbus komponenti	Komponentning mohiyati	SI ta'sirining tabiati	Ijodiy jihat	Salbiy tomoni
----------------------	------------------------	------------------------	--------------	---------------

G'oyalarni yaratish (ijodkorlik)	Ma'lum bo'lganlardan tashqari yangi, o'ziga xos g'oyalarni ishlab chiqarish qobiliyati.	SI "variatsiya generatori" va "assotsiatsiya stimulyatori" sifatida.	Mumkin bo'lgan echimlar maydonini bir necha bor kengaytirish; kognitiv inertsiani engish; algoritm bilan" aqliy hujum".	Kombinatorika bilan o'ziga xoslikni almashtirish xavfi;" ijodkorlik illyuziyasi " (mashina natijalarini tayinlash).
Maqsadni belgilash	Maqsadlarni mustaqil ravishda belgilash, innovatsion qidiruv yo'nalishlarini aniqlash qobiliyati.	SI "tayyor maqsadlar" va stsenariylar manbai sifatida.	Dizaynni tuzishda yordam berish; turli istiqbollarni ko'rish qobiliyati.	Maqsadlarni algoritmlar bilan "majburlash"; muallifning pozitsiyasini zaiflashtirish; mustaqil maqsadlarni belgilash qobiliyatini yo'qotish.
Rejalashtirish va loyihalash	G'oyani amalga oshirish strategiyasini ishlab chiqish, qadamlar ketma-ketligini yaratish.	SI modellashtirish va optimallashtirish vositasi sifatida.	Ko'p stsenariylarni tezkor qurish va taqqoslash; resurslarni optimallashtirish; aniq bashorat qilish..	Moslashuvchanlikni yo'qotish; yondashuvlarni shablonlashtirish; noaniqlikda harakat qilish qobiliyatining pasayishi.
Amalga Oshirish	Rejani amaliy amalga oshirish, mahsulot yaratish.	SI muntazam operatsiyalarni bajaruvchi sifatida.	Ijodkorlik uchun vaqtni bo'shatish; yuqori sifatli ijro; mujassamlanish tezligi.	"Moddiy tuyg'u" ni yo'qotish; dizayn va uni amalga oshirish texnologiyasini tushunish o'rtasidagi farq.
Fikrlash va baholash	Natijalarni tushunish, ularning maqsad va qadriyatlar bilan o'zaro bog'liqligi.	SI natijalar tahlilchisi sifatida.	Berilgan mezonlarga muvofiq ob'ektiv baholash; yashirin naqshlarni aniqlash..	Qiymatni aks ettirishni statistik baholash bilan almashtirish; o'z-o'zini baholash va o'zini tanqid qilish qobiliyatini yo'qotish.

Ushbu jadval sun'iy intellektdan foydalanish innovatsion tashabbusning asosiy tarkibiy qismlariga yaxlit hodisa sifatida qanday ta'sir qilishini ko'rib chiqadi.

Tadqiqotlar davomida yoshlarning innovatsion tashabbuskorlikni shakllantirishda SI foydalanishning asosiy ijobiy va salbiy tomonlari aniqlandi va o'rganildi. O'tkazilgan tahlil mazkur omillarni o'zaro aloqador va murakkab dialektik birlik hosil qiluvchi ikki guruh tarzida ifodalashga asos beradi.

Tadqiqot shuni ko'rsatadiki, sun'iy intellektning ijobiy va salbiy omillari o'zaro chambarchas bog'liq bo'lib, murakkab dialektik birlikni tashkil etadi. SI bir qobiliyatiga qarab 2 xil ijobiy va salbiy natija berishi mumkin. SIning variant yaratish qobiliyati ijodkorlikni ko'tarish yoki yoshlarning mustaqil izlanishiga qarshilik qilishi mumkin. Shunda, omillarning qulayligi innovatsiyalarni ommaviylashtirish, lekin oson erishilgan natijalar ma'lumotni sayozlashtirishi ham mumkin.

SIning samarasi yoshlarda metakognitiv qobiliyatlariga – aniqrog'i hodisalarni taxlil qilish, o'zini anglay bilish va mustaqil mualliflik o'rmini egallash qobiliyatiga bog'liq. Aynan shu tomonlar AI qobiliyatini innovatsion tashabbusni rivojlantirish tomoniga burishning asosidir. Shunday ekanki, ta'lim oldida muhim bir vazifa turibdiki: AI vositalaridan foydalanishni o'qitish va o'rgatish bilan to'xtatmay, balki “kognitivlik avtonomiyasi” hamda muhim qadriyatli dunyoqarashni shakllantirishga qarab o'tish zarur.

Xulosa. yoshlarda innovatsion tashabbuskorlikni shakllantirish kontekstida SIDan foydalanishning yaxshi va yomon tomonlarini tahlil etishga yo'naltirilgan bo'lib, muhim ahamiyatga molik bir qator kontseptual xulosalarni shakllantirishga hizmat qildi.

Xulosa qilganda, sun'iy intellekt davrida yoshlarning innovatsion tashabbuskorligi kelajak texnologiyalarining o'ziga emas, balki, jamiyat va ta'lim tizimi hamda yoshlarning sun'iy intellekt bilan hamkorlik strategiyasini shakllantirish qobiliyatiga bog'liqdir. Bu strategiya AI imkoniyatlaridan inson salohiyatini – yosh avlodning haqiqiy subyektivligini, ijodiy mustaqilligini va qadriyat yo'nalishlarini saqlash va mustahkamlashni amalda foydalanishga imkon berishidir..

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. Bekmuratov, M. M. Raqamli iqtisodiyot va innovatsion rivojlanish strategiyalari [Цифровая экономика и стратегии инновационного развития] / M. M. Bekmuratov. – Toshkent: Iqtisodiyot, 2024. – 342 b.

2. Jalolov, J. J. Yoshlar va sun'iy intellekt: ijtimoiy-falsafiy tahlil Молодежь и искусственный интеллект: социально-философский анализ] / J. J. Jalolov, T. G. Raximov. – Toshkent: Innovation texnologiyalar, 2024. – 196 b.

3. Ibragimov, X. I. Pedagogika va sun'iy intellekt: ta'limdagi innovatsion yondashuvlar [Педагогика и искусственный интеллект: инновационные подходы в образовании] / X. I. Ibragimov. – Toshkent: Ilm-fan, 2023. – 356 b.
4. Karimov, B. R. Sun'iy intellekt falsafasi: ong, tafakkur va raqamli reallik [Философия искусственного интеллекта: сознание, мышление и цифровая реальность] / B. R. Karimov. – Toshkent: Universitet, 2024. – 312 b.
5. Maxmudov, M. X. Yoshlar innovatsion initsiativalarini qo'llab-quvvatlashning pedagogik tizimi [Педагогическая система поддержки инновационных инициатив молодежи] / M. X. Maxmudov // Ta'lim va innovatsion tadqiqotlar. – 2024. – № 3 (17). – B. 58–67.
6. Nazarov, K. N. Raqamli asrda inson va texnologiya: falsafiy tahlil [Человек и технология в цифровую эпоху: философский анализ] / K. N. Nazarov. – Toshkent: Akademyashr, 2023. – 356 b.
7. Raximov, B. X. Ta'limda kognitiv texnologiyalar va ularning samaradorligi [Когнитивные технологии в образовании и их эффективность] / B. X. Raximov, N. S. Kamilova. – Toshkent: TDPU, 2023. – 224 b.
8. Safarov, O. S. Ijodkorlik psixologiyasi: raqamli asrdagi transformatsiyalar [Психология творчества: трансформации в цифровую эпоху] / O. S. Safarov. – Toshkent: Ilm Ziyο, 2024. – 268 b.
9. Abdurahmonov, H. I. (2020). THE PECULIARITIES OF THE FORMATION OF INNOVATIVE THINKING IN THE YOUTH WORLDVIEW. Форум молодых ученых, (8 (48)), 3-6.
10. Abdurahmonov, H. I. (2020). THE PECULIARITIES OF THE FORMATION OF INNOVATIVE THINKING IN THE YOUTH WORLDVIEW. Форум молодых ученых, (8 (48)), 3-6.
11. Auyelbekova, N., Akhtayeva, N., Klepikov, D., Sadvakassova, Z., & Abdurakhmonov, H. (2024). Impact of persistence on self-esteem at the student age. The Journal of Psychology & Sociology, 88(1).
12. Ibrohimovich, A. H. (2023). Modern Factors for Raising Student-youth Innovative Thinking in the Higher Education. American Journal of Pedagogical and Educational Research, 15, 202-206.
13. Abdurahmonov, K. H. (2012). Chelovecheskij progress. T.: Jekonomika.